

УДК 37.018.54:780.614.331(091)(477.83/.86)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-1-9>

Юрій ВОЛОЩУК,
orcid.org/0000-0003-0676-0222
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри виконавського мистецтва
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) yurii.voloshchuk@pnu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СКРИПАЛІВ У АВСТРІЙСЬКИХ ТА ПОЛЬСЬКИХ МУЗИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті досліджується діяльність у Східній Галичині австрійських та польських музичних навчальних закладів різного рівня, які здійснювали підготовку скрипалів-професіоналів та аматорів протягом другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття; аналізується вплив навчально-виховної роботи на рівень концертного життя та скрипкового виконавства; розглядаються педагогічні та методичні принципи найяскравіших представників галицької скрипкової школи.

Відзначається, що найвизначніше місце у підготовці професійних музикантів регіону займала консерваторія Галицького (з 1919 року – Польського) музичного товариства, створена ще 1839 року. Високі програмові вимоги, практично ідентичні рівню сучасного музичного вищого навчального закладу, кваліфіковані кадри, оптимально сформована система навчального процесу дозволяли готувати виконавців та педагогів світового рівня. Тривалим стажем і значимістю результатів роботи відзначались такі педагоги консерваторії, як М. Вольфсталь, Ф. Якль, Ю. Цетнер, М. Лобажевський, Х. Чаплінський, М. Бауер.

Свідченням високого професійного рівня навчання у консерваторії були її випускники, які стали відомими виконавцями в артистичному світі. Серед скрипалів відзначилися Вольфсталь, Левінгер, Поссельт, Теодорович, Пуликовський, Зарецький, Дебіцька, Лашовська, Перутц та інші.

Зазначається, що учні та викладачі консерваторії приймали активну участь у різноманітних концертах, які відіграли важливу роль у культурному житті міста, сприяючи популяризації музики, скрипкового виконавства, розширенню музичного кругозору широких верств населення.

Не менш значущими були досягнення Львівського музичного інституту А. Нементовської (з 1931 року – Львівської консерваторії імені К. Шимановського) та консерваторії Музично-драматичного товариства імені С. Монюшка в Станіславі. Застосовуючи прогресивні методи та передові педагогічні принципи навчання, викладачі цих музичних навчальних закладів досягли значних результатів у підготовці професійних скрипалів, що, безсумнівно, позначилося на рівні різноманітних мистецьких імпрез та професіоналізації музичного життя регіону.

Ключові слова: скрипкове виконавство, музична освіта, скрипкова педагогіка, Східна Галичина, навчальні заклади.

Yurii VOLOSHCHUK,
orcid.org/0000-0003-0676-0222
Candidate of Art History,
Associate Professor at the Department of Performing Arts
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) yurii.voloshchuk@pnu.edu.ua

PECULIARITIES OF PROFESSIONAL TRAINING OF VIOLINISTS IN AUSTRIAN AND POLISH MUSIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF EASTERN GALICIA OF THE SECOND HALF OF THE XIXth – THE FIRST THIRD OF THE XXth CENTURIES

The article examines the activities in Eastern Galicia of Austrian and Polish music schools of different levels, which trained professional violinists and amateurs during the second half of the nineteenth – the first third of the twentieth century; the influence of educational work on the level of concert life and violin performance is analyzed; pedagogical and methodical principles of the brightest representatives of the Galician violin school are considered.

It is noted that the most prominent place in the training of professional musicians in the region was occupied by the Conservatory of the Galician (since 1919 – Polish) music society, established in 1839. High curriculum requirements, almost identical to the level of a modern music higher education institution, qualified staff, an optimally formed system of

educational process allowed to train world-class performers and teachers. For example, conservatory teachers M. Wolfstal, F. Yakl, Y. Zetner, M. Lobazhevsky, H. Chaplinsky, M. Bauer stood out for their long experience and significance of the results of their work.

Evidence of the high professional level of education at the conservatory were its graduates, who became famous performers in the artistic world. Among the violinists were Wolfstal, Levinger, Posselt, Teodorovich, Pulikovsky, Zaretsky, Debitskaya, Lashovskaya, Perutz and others.

It is worth mentioning that students and teachers of the conservatory took part in various concerts that played a considerable role in the cultural life of the city by promoting music, violin performance, and expanding the musical horizons of the public.

No less significant were the achievements of the Lviv Music Institute named after A. Nementovska (since 1931 – K. Shymanowskyi Lviv Conservatory) and the Conservatory of the Music and Drama Society named after S. Moniushko in Stanislav. Applying progressive methods and advanced pedagogical principles of teaching, teachers of these music educational institutions have achieved significant results in the training of professional violinists, which undoubtedly affected the level of various artistic events and professionalization of musical life in the region.

Key words: violin performance, music education, violin pedagogy, Eastern Galicia, educational institutions.

Постановка проблеми. Дослідження історії світового скрипкового мистецтва як цілісного, взаємопов'язаного процесу неможливе без детального і всебічного аналізу виникнення, становлення та розвитку національних виконавських і педагогічних шкіл, їх традицій та особливостей. Складовою частиною цього завдання є вивчення історичної еволюції одного з яскравих і самобутніх явищ української музичної культури – скрипкового мистецтва Східної Галичини, яке протягом багатьох століть пройшло великий і славетний шлях, збагативши світову музичну культуру іменами талановитих виконавців, педагогів, композиторів.

Значну роль у розвитку скрипкового виконавського мистецтва Східної Галичини відіграли австрійські та польські музичні навчальні заклади різного рівня, які функціонували в регіоні упродовж другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття і підготували значну кількість професійних виконавців та педагогів. Такий освітній поступ позитивно позначився на активізації концертного життя краю та музикотворчого процесу у галузі інструментальної, зокрема скрипкової сольної та ансамблевої музики.

Аналіз досліджень. При написанні статті були використані матеріали архівів (Державний історичний архів України у Львові, Державний архів Івано-Франківської області); тогочасної публіцистики (газета «Kurier Stanisławowski»); праці сучасних українських та польських музикознавців (Л. Мазепа, Я. Михальчишин), власна дисертаційна робота («Скрипкова культура Галичини 1848-1939 років») та численні наукові розвідки, присвячені різним аспектам розвитку скрипкового мистецтва Галичини другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття.

Мета статті – дослідити особливості фахової підготовки скрипалів у музичних навчальних закладах Східної Галичини другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. Процес становлення національного скрипкового мистецтва Східної Галичини тісно пов'язаний із відкриттям навчальних закладів різного рівня, які діяли в регіоні протягом другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття. Підготовка професійних скрипалів відбувалася історично обумовлено і характеризувалася послідовним розширенням сітки навчальних установ, зростанням їх професійних завдань та спрямувань. Цей процес можна умовно розділити на два етапи: друга половина ХІХ ст. і перша третина ХХ ст. (до 1939 року).

У другій половині ХІХ ст. найпоширенішими освітніми осередками в Галичині були музичні школи Галицького музичного товариства (з 1919 року – Польського музичного товариства), приватні музичні школи, а також вищий музичний навчальний заклад – консерваторія Галицького (Польського) музичного товариства, якому належить роль фундатора професійної музичної освіти на західноукраїнських землях. Вже, у першій «Програмі» товариства, яка вийшла у 1838 році, повідомлялось про відкриття найближчим часом музичного інституту, де б навчали співу та гри на скрипці. Цей навчальний заклад почав свою діяльність у травні 1839 р. (Мазепа, 1987. Т.1: 57–58).

За рівнем підготовки виконавських кадрів музичний інститут Галицького музичного товариства слід відносити до навчальних закладів нижчого рівня. Це була музична школа, в якій викладались вокал, гра на скрипці, віолончелі, контрабасі, духових інструментах та деякі теоретичні предмети. Під час демократичної революції 1848 року в Австрії приміщення, де знаходився інститут товариства, було знищене. Тільки в 1851 році почалося відновлення діяльності товариства та музичної школи.

Діяльність шкіл польських та австрійських музичних товариств дала поштовх до виникнення великої кількості приватних музичних навчальних

закладів нижчого і середнього типу. Такі школи поділялися на однопрофільні та багатoproфільні.

Найбільш здібні вихованці приватних музичних шкіл та шкіл музичних товариств продовжували навчання у вищих навчальних закладах, зокрема консерваторії Галицького (Польського) музичного товариства, яка виникла на базі музичного інституту і проіснувала аж до 1939 року. В цьому вищому освітньому закладі здійснювали підготовку музикантів з максимальної кількості спеціальностей, що свідчить про його універсальність. В кінці XIX ст. в консерваторії проводилось навчання за 14-ма спеціальностями: сольного та хорового співу, фортепіано, органу, трьох струнних і чотирьох духових інструментів, музичної педагогіки, теорії музики, композиції. Навчальний процес поділявся на визначені етапи. В перші два десятиріччя діяльності навчального закладу не було поділу на курси, потім вводяться нижчий і вищий, а ще пізніше – підготовчий і середній. З середини 10-х років XX ст. вводиться концертний курс для скрипалів, а в 30-і рр. після вищого – дипломний курс з усіх спеціальностей.

Терміни навчання у консерваторії Галицького (Польського) музичного товариства залежали від спеціальності та змінювались у процесі розвитку навчального закладу. Зокрема, тривалість навчання гри на скрипці у 30-х рр. досягла 13–14 років. Необхідно відзначити, що це були обов'язкові роки, за час яких учень повинен був оволодіти програмними вимогами.

На початковому етапі діяльності консерваторії не враховувалась спеціалізація у вивченні допоміжних дисциплін. Вперше навчальний план і програми, які передбачали диференційований підхід до різних спеціальностей, були розроблені у 1889 році. Для скрипалів вимагалось вивчення теорії музики, хорового співу, гармонії, історії музики, загального фортепіано, естетики музики, оркестрової гри та камерного ансамблю.

Дещо розширив коло дисциплін навчальний план, прийнятий в 1911 році. Ним передбачалось вивчення поліфонії, збільшився об'єм вивчення гармонії та камерного ансамблю, введено вивчення музичних форм, «енциклопедії» (загальні відомості про музичні форми, інструменти, термінологію, поліфонію), інструментознавства, додаткового альта у скрипалів та «практичного курсу», тобто, гру учнями творів композиторів різних епох і творчих напрямків всіх жанрів та форм, знайомство з їх змістом, формою, вивчення їх гармонічної мови, інструментовки (Мазера, 1997. Т. I: 91).

Аналіз програм, з якими учні консерваторії виступали на піврічних та річних екзаменах у

другій половині XIX ст., засвідчив, що у більшості випадків нотний матеріал базувався на творах австро-німецьких композиторів, зокрема Ф. Мендельсона, Л. Бетховена, В. Моцарта, Й. Баха. Проте, досить часто звучали також твори П. Роде, Ш. Беріо, А. В'єтана. Наприклад, на річному екзамені, який відбувся наприкінці 1892 року, ученицею професора Вольфстала Розалією Вейсорн були виконані концерт Беріо, сюїта Холендера та концерт Мендельсона (II і III частини) (ЦДІА України у Львові. Ф. 146. Оп. 58. Спр. 1221: 23). На такому ж екзамені, проведеному у 1899 році, кращими учнями консерваторії були зіграні наступні твори: концерт e-moll П. Роде, «Романс» F-dur Л. Бетховена, концерт d-moll Г. Венявського (ЦДІА України у Львові. Ф. 146. Оп. 58. Спр. 1222: 26-27). На початку XX ст., у зв'язку з посиленням польських тенденцій, учнівський репертуар збагачується творами польських композиторів.

План навчання консерваторії Польського музичного товариства, прийнятий у 1928 році, визначав програми дипломного екзамену з окремих спеціальностей. Вони свідчать про високі програмні вимоги, практично ідентичні рівню сучасного музичного вищого навчального закладу. Так, від скрипалів, які закінчили концертний курс у консерваторії вимагалось виконання наступної програми:

1. Соната для скрипки соло Баха або Регера.
2. Твір італійського композитора XVII-XVIII ст. або Генделя.
3. Соната Моцарта або Бетховена.
4. Два каприси: Паганіні, Венявського або В'єтана.
5. Твір сучасного польського композитора.
6. Два концерти – класичний або сучасний (з оркестром або фортепіано).
7. Камерний твір (Мазера, 1987. Т. 2: 81-82).

Престиж навчального закладу значною мірою залежить від кількості та професійного рівня викладацького складу. В консерваторії Галицького (Польського) музичного товариства скрипка була другою за чисельністю педагогів та учнів спеціальністю (після фортепіано).

Тривалим стажем і значимістю результатів роботи відзначались такі педагоги консерваторії, як М. Вольфсталь (роки роботи в консерваторії – 1883–1937), З. Брукман (1863–1883), Ф. Якль (1893–1924), Ю. Цетнер (1919–1929), М. Лобажевський (1921–1939), Х. Чаплінський (1929–1936), М. Бауер (1935–1939).

Одна з особливостей, яка характеризує діяльність консерваторії Галицького (Польського)

музичного товариства, полягає у зіткненні на педагогічній ниві різноманітних ідейно-художніх, творчо-естетичних, виконавсько-інтерпретаційних та інших концепцій і принципів, котрих дотримувались педагоги – вихованці різних європейських шкіл. Їх синтез давав результат своєрідності, позитивний кінцевий ефект.

Упродовж навчального року у консерваторії Галицького (Польського) музичного товариства влаштовувались публічні виступи учнів, які спочатку проводились один раз у рік. В них приймали участь вихованці, які показали відмінні результати на річних екзаменах зі спеціальності. З 1884/1885 н.р. за ініціативою провідного педагога К. Мікулі були введені піврічні показові виступи. Крім того, учні та викладачі консерваторії приймали активну участь у різноманітних концертах, які відіграли важливу роль у культурному житті міста, сприяючи популяризації музики, скрипкового виконавства, розширенню музичного кругозору широких верств населення.

Оскільки у публічних виступах брали участь кращі вихованці вищого навчального закладу, то, відповідно, їх репертуар складався зі складних віртуозних скрипкових творів композиторів-романтиків, зокрема А. В'єтана, Г. Венявського, П. Сарасате, Н. Паганіні. Так, 22 і 24 червня 1897 року відбулися публічні концерти учнів консерваторії, які вивчали скрипкову гру у професора М. Вольфстала. В інтерпретації юних виконавців прозвучали «Фантазія» П. Сарасате, «Тарантела» А. В'єтана, концерт е-молл Ф. Мендельсона, концерт D-dur Н. Паганіні (ЦДІА України у Львові. Ф. 835. Оп. 1. Спр. 957: 52).

На основі результатів екзаменів зі спеціальності учні консерваторії, які одержали відмінні оцінки протягом трьох років навчання на вищому курсі, допускались до публічного конкурсу. В одному з таких конкурсів взяли участь учні-скрипалі Йозеф Фінкельштейн, Павліна Дашковська, Розалія Вейсорн.

Конкурсна комісія віддала перевагу скрипальці Розалії Вейсорн, нагородивши її срібною медаллю (ЦДІА України у Львові. Ф. 146. Оп. 58. Спр. 1221: 23–24).

Свідченням високого професійного рівня навчання у консерваторії є її випускники, які стали відомими виконавцями в артистичному світі. Серед скрипалів, зокрема, відзначилися Вольфсталь, Левінгер, Поссельт, Теодорович, Пуликовський, Зарецький, сестри Підгорські, Сембріш-Кошанська, Дебіцька, Лашовська, Перутц та інші. Деякі з них прислужилися в справі розвитку українського скрипкового мистецтва, працюючи у

Вищому музичному інституті імені М. Лисенка у Львові та його філіях: І. Левицький, А. Должицький, О. Бережницький.

Ряд випускників Польської консерваторії, емігрувавши за кордон, продовжували займатися активною концертно-пропагандистською, педагогічною та громадською діяльністю. Зокрема, колишній вихованець Ю. Цетнера, український скрипаль і педагог Богдан Сарамба, виїхавши у 1944 році до Німеччини, працював там солістом-скрипалем оркестру та концертмейстером у театрі (Михальчишин, 1992: 123).

Попри те, що в консерваторії Галицького (Польського) музичного товариства навчався незначний відсоток українців, все ж таки її тривала діяльність позитивно вплинула на розвиток музичного мистецтва в Галичині. В скрипкових класах консерваторії було підготовлено велику кількість скрипалів, які подальшою своєю педагогічною та виховною роботою підготували сприятливий ґрунт для становлення української музичної, зокрема, скрипкової культури на західноукраїнських землях.

Відмінною ознакою періоду 1900–1939 рр. є значне зростання питомої ваги вищих музичних навчальних закладів у процесі підготовки професійних музичних кадрів. Розгортає широку музично-освітню діяльність створена в кінці XIX ст. консерваторія музично-драматичного товариства імені С. Монюшка в Станіславі. У 1902 році був заснований Львівський музичний інститут А. Нементовської, який в 1931 р. був перейменований на Львівську консерваторію імені К. Шимановського.

Музично-драматичне товариство імені С. Монюшка в Станіславі було засноване 1-го грудня 1878 року. З 12 січня 1880 р., створивши музичну школу, товариство розгорнуло широку музичну діяльність. В перші роки існування школи в ній молодь та люди старшого віку могли навчатись хоровому та сольному співу, гри на фортепіано та скрипці (ЦДІА України у Львові. Ф. 146. Оп. 25. Спр. 84: 11).

На початку XX ст., враховуючи значні досягнення школи в справі підготовки музичних кадрів, її було реорганізовано в консерваторію. Крім названих спеціальностей, був створений клас віолончелі. В 1934 р. для скрипалів ввели альтернативний клас (Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa "Teatr im. Moniuszki", towarzystwo muzyczno-dramatyczne w Stanisławowie, 1934: 11). Консерваторія імені С. Монюшка в Станіславі була польським навчальним закладом, тому серед студентів і викладачів поляки тут становили переважну більшість. Крім них в консерваторії навча-

лись євреї та українці (ДАІФО. Ф. 2. Оп. 3. Спр. 983: 22). Станіславська консерваторія була єдиним у Станіславському воєводстві вищим музичним навчальним закладом (Kurier Stanisławowski. Stanisławów, 1935. Nr. 987).

У 1928/1928 н.р. за ініціативою директора Альфреда Стадлера почала свою діяльність філія музичної консерваторії імені С. Монюшка в Коломиї, де були відкриті класи сольного співу, фортепіано та скрипки (Kurier Stanisławowski. Stanisławów, 1928. Nr. 416).

Про високий рівень підготовки музичних кадрів у консерваторії свідчить той факт, що тут існували камерні ансамблі різних складів, струнний та симфонічний оркестри, оперна трупа, хор. Ці колективи вели активну концертну діяльність як у Львові, так і в інших містах Галичини. Симфонічний оркестр складався з викладачів та учнів консерваторії, аматорів, музикантів колійового духового оркестру. Оркестр неодноразово давав концерти в середніх школах, брав участь у симфонічних вечорах та виставах товариства «Teatr im. Moniuszki», товариство muzyczne-dramatyczne w Stanisławowie, 1936: 15-20).

Аналіз учнівських програм екзаменів і концертів свідчить про плідність методичних принципів у скрипкових класах консерваторії. В доборі педагогічного репертуару основна увага приділялась концертам Ш. Берію, Л. Шпора, Р. Крейцера, П. Роде, Г. Венявського, К. Ліпінського. Більш здібні учні виконували концерти М. Бруха, Ф. Мендельсона, К. Сен-Санса, деякі – навіть Н. Паганіні, Л. Бетховена, частини із сонат Й. Баха. Серед романтично-віртуозних творів найбільшою популярністю користувалися п'єси А. В'єтана, П. Сарасате, К. Ліпінського, Г. Венявського.

Викладацький склад консерваторії був укомплектований високопрофесійними музикантами. Клас скрипки в консерваторії імені С. Монюшка вели: професор Станіслав Кребс – випускник інституту Капета в Парижі; професор Станіслав Домбровський – випускник консерваторії Галицького (Польського) музичного товариства у Львові; Йозеф Фінкельштейн – колишній вихованець консерваторії в Берліні.

Поряд з педагогічною діяльністю, викладачі консерваторії займалися також і концертно-виконавською справою, підвищуючи свій професійний рівень. Зокрема, в сезоні 1933/1934 н.р. дирекцією консерваторії був організований цикл камерних і оркестрових концертів. На першому вечорі, присвяченому давній та сучасній музиці виступив професор класу скрипки Й. Фінкель-

штейн. В наступному концерті названого циклу взяв участь струнний квартет професорів консерваторії, у виконанні якого прозвучали такі відомі твори, як квартет D-dur П. Чайковського і квінтет Ц. Франка (Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa «Teatr im. Moniuszki», товариство muzyczne-dramatyczne w Stanisławowie, 1934: 11).

Плідна педагогічно-виховна робота викладачів консерваторії позитивно позначилася на кількості учнів та рівні їх музичної підготовки. Якщо в кінці XIX ст. (1896/1897 н.р.) у скрипкових класах консерваторії навчалось тільки 11 скрипалів (ЦДІА України у Львові. Ф. 146. Оп. 25. Спр. 84: 77), то в 1929/1930 н.р. їх кількість становила 74 (Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa «Teatr im. Moniuszki», товариство muzyczne-dramatyczne w Stanisławowie, 1930: 31). Найбільшого набору учнів керівництво консерваторії досягло в 1932/1933 навчальному році, коли гру на скрипці опанувало 111 вихованців (Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa «Teatr im. Moniuszki», товариство muzyczne-dramatyczne w Stanisławowie, 1933: 21).

Для активізації навчального процесу дирекція консерваторії давала можливість учням демонструвати свій професійний ріст у різних формах концертних виступів: звітних концертах («пописах»), ювілейних вечорах, тематичних концертах, великих річних концертах, вечорах камерної та симфонічної музики.

«Пописи» учнів Станіславської консерваторії відбувалися в останню неділю місяця, тобто проходились дев'ять разів у рік. В них брали участь виконавці-солісти, камерні ансамблі та оркестрові колективи. Наприклад, четвертого і шостого червня відбулися два «пописові» вечори консерваторії імені С. Монюшка. На одному з них струнно-смичковий оркестр учнів виконав «Романтичну сюїту» Т. Ярецького (Kurier Stanisławowski. Stanisławów, 1935. Nr. 974).

Крім «пописових» вечорів, два рази в рік влаштовувались великі річні концерти. Один з таких звітів пройшов 23 і 24 червня 1928 р. Серед скрипалів хорошою технічною та музичною підготовкою вирізнялися учні професорів Й. Фінкельштейна, С. Кребса: М. Домбровський, Р. Магоровський, В. Сумара, В. Вислоцький, М. Вислоцька (Kurier Stanisławowski. Stanisławów, 1928. Nr. 416). На річному концерті вихованців консерваторії, який відбувся 6 червня 1935 р., успішно виступила учениця професора Фінкельштейна скрипалька Копійчук. З ансамблевих номерів відзначився «добре зіграний смичковий квартет» (Kurier Stanisławowski. Stanisławów, 1935. Nr. 976).

Досить часто в концертах, організованих Музично-драматичним товариством імені С. Монюшка в Станіславі, поряд з учнями місцевої консерваторії, виступали вихованці з інших вищих музичних навчальних закладів. Такі виступи давали можливість учням Станіславської консерваторії об'єктивно оцінювати свій виконавський рівень, порівнюючи його з рівнем гастролуючих музикантів. В той же час викладачі мали змогу ознайомитись з різноманітними педагогічними напрямками, новими методичними прийомами.

За тривалий період діяльності (1880-1939 рр.) консерваторія імені С. Монюшка в Станіславі підготувала цілу плеяду скрипалів, які активно включилися в музичне життя Галичини, працюючи в оркестрах, музичних школах, учительських семінаріях і навіть у Вищому музичному інституті імені М. Лисенка. Зокрема, у Станіславській філії Вищого музичного інституту у класі скрипки працював вихованець С. Кребса – В. Вислоцький.

Виступаючи з концертними програмами в різноманітних польських і українських імпрезах, вихованці Станіславської консерваторії зробили вагомий внесок у становлення музичної культури краю. Популяризуючи скрипкову музику, вони тим самим сприяли процесу становлення української скрипкової школи в Галичині.

Своєю лепту в розвиток української скрипкової культури вніс і заснований в 1902 році приватний навчальний заклад – Львівський музичний інститут. Власницею інституту була А. Нементовська. В 1931 році Львівський музичний інститут був перейменований у Львівську консерваторію імені К. Шимановського (далі – ЛМІ-ЛКШ) (Мазера, 1997. Т. I: 92).

За весь період музично-освітньої діяльності (1902–1939) ЛМІ-ЛКШ вів гостру боротьбу за «пальму першості» серед львівських учбових закладів. Його дирекції, завдяки підвищеним окладам, вдавалося залучити у склад педагогів відомих музикантів – як місцевих, так і з інших міст (Відень, Варшава, Краків), які спеціально приїжджали на заняття.

Як і в консерваторії Польського музичного товариства, у Львівській консерваторії імені К. Шимановського до кінця 30-х років ХХ ст. навчання проводилося за всіма спеціальностями, які й нині викладаються в музичних вищих навчальних закладах: сольний та хоровий спів, фортепіано, орган, струнні та духові інструменти, музична педагогіка, теорія музики і композиція.

Львівський музичний інститут А. Нементовської належав до музичних навчальних закладів вищого ступеня та мав філії в Тернополі, Стані-

лаві, Дрогобичі, Стрию, Коломиї (з 1910 року), Самборі (з 1927 р.), Ходорові (з 1930 р.).

Навчальний процес в ЛМІ-ЛКШ поділявся на кілька етапів. Крім нижчого, середнього і вищого курсів існували: елементарний або підготовчий (скрипка – 1905–1939), концертний (скрипка – 1922–1939). Термін навчання залежав від спеціальності, зокрема, гри на скрипці навчали протягом восьми років.

Кожний навчальний заклад характеризують, перш за все, педагогічні кадри. Від їх професійної підготовки залежить зростання рівня навчального закладу, його успіхів у справі виховання учнів, його престижу. Варто підкреслити, що у Львівській консерваторії імені К. Шимановського працювали високопрофесійні педагоги – вихованці різних європейських музичних навчальних закладів.

Упродовж першого десятиліття з моменту заснування Львівського музичного інституту А. Нементовської у скрипкових класах викладали Р. Деман (1902–1904), Ю. Пуликовський (1904–1905), В. Коханський (1906–1907), Т. Майер (1911–1912), Х. Грос (1911–1912). У 20–30-ті рр. їх справу продовжили Р. Перутц (1919–1920), Є. Гаш (1922–1923), Ю. Шпербер (1928–1929), М. Трусь (1936–1939). Найбільш тривалим стажем роботи і значними результатами у процесі підготовки скрипалів вирізнялися Ю. Цетнер (1920–1939) і М. Бауер (1921–1936).

На жаль, не збереглися навчальні плани і програми ЛМІ-ЛКШ, що не дає змоги об'єктивно оцінити стан викладання та вивчення там спеціальних та інших дисциплін. Можна тільки зробити припущення, що навчальні плани консерваторії імені К. Шимановського були досить близькими з планами консерваторії Польського музичного товариства.

Висновки. Процес професійної підготовки скрипалів-виконавців у Східній Галичині був тісно пов'язаний з організацією і поширенням мережі навчальних закладів. У другій половині ХІХ ст. основними освітніми осередками, що займалися фаховою підготовкою музикантів-інструменталістів, були приватні одно- і багатопрофільні музичні школи та школи музичних товариств. Виняток становила консерваторія Галицького музичного товариства – перший вищий музичний навчальний заклад на західноукраїнських землях.

Період 1900–1939 років пов'язаний зі створенням ряду польських вищих музичних навчальних закладів, серед яких відзначимо консерваторію імені К. Шимановського у Львові та консерваторію імені С. Монюшка у Станіславі. Ці провідні музично-освітні осередки брали активну участь

у підготовці скрипалів-професіоналів, сприяли утвердженню професійного виконавства на теренах Східної Галичини. Крім того, продовжувала активну музично-освітню діяльність консерваторія Польського музичного товариства (до 1918 року – консерваторія Галицького музичного товариства), до викладання в якій були залучені

кращі представники мистецького бомонду. Застосовуючи прогресивні методики та передові педагогічні принципи навчання, вони досягли значних результатів у підготовці професійних кадрів музикантів, що, безсумнівно, позначилося на рівні різноманітних мистецьких імпрез та професіоналізації музичного життя краю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний архів Івано-Франківської області. Ф. 2, оп. 3, спр. 983.
2. Мазепа Л. Музыкальное образование Львова XV-XX веков : дисс. ... канд. иск.: 17.00.02. Москва, 1987. Т. 1. С. 57–58.
3. Мазепа Л. Музыкальное образование Львова XV–XX веков : дисс. ... канд. иск.: 17.00.02. Москва, 1987. Т. 2. С. 51–52.
4. Михальчишин Я. З музикою крізь життя. Львів : Каменяр, 1992. 232 с.
5. Центральний державний історичний архів України у Львові. Ф. 146, оп. 25, спр. 84.
6. Центральний державний історичний архів України у Львові. Ф. 146, оп. 58, спр. 1221.
7. Центральний державний історичний архів України у Львові. Ф. 146, оп. 58, спр. 1222.
8. Центральний державний історичний архів України у Львові. Ф. 835, оп. 1, спр. 957.
9. Mazepa L. Szkolnictwo muzyczne Lwowa w okresie austriackim (1772-1918). *Musika Galiciana: kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby państwowsko-księżęcej do roku 1945): Materiały Sesji Naukowej*. Pieszów, 1997. T. I. S. 81-102.
10. Kurier Stanisławowski. Stanisławów, 1928. Nr. 416.
11. Kurier Stanisławowski. Stanisławów, 1935. Nr. 974.
12. Kurier Stanisławowski. Stanisławów, 1935. Nr. 976.
13. Kurier Stanisławowski. Stanisławów, 1935. Nr. 987.
14. Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa «Teatr im. Moniuszki», towarzystwo muzyczno-dramatyczne w Stanisławowie. Rok 1929/1930. Stanisławów, 1930. 33 s.
15. Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa «Teatr im. Moniuszki», towarzystwo muzyczno-dramatyczne w Stanisławowie. Rok 1932/1933. Stanisławów, 1933. 28 s.
16. Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa «Teatr im. Moniuszki», towarzystwo muzyczno-dramatyczne w Stanisławowie. Rok 1933/1934. Stanisławów, 1934. 29 s.
17. Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa «Teatr im. Moniuszki», towarzystwo muzyczno-dramatyczne w Stanisławowie. Rok 1935/1936. Stanisławów, 1936. 31 s.

REFERENCES

1. Derzhavnyi arkhiv Ivano-Frankivskoi oblasti [State Archives of Ivano-Frankivsk region]. F. 2, op. 3, spr. 983 [in Ukrainian].
2. Mazepa L. Muzykalnoe obrazovanie Lvova XV-XX vekov [Mazepa L. Music education in Lviv XV-XX centuries]: Diss. ... kand. isk.: 17.00.02. M., 1987. T. 1. S. 57-58 [in Russian].
3. Mazepa L. Muzykalnoe obrazovanie Lvova XV-XX vekov [Mazepa L. Music education in Lviv XV-XX centuries]: Diss. ... kand. isk.: 17.00.02. M., 1987. T. 2. S. 51-52 [in Russian].
4. Mykhalchyshyn Ya. Z muzykoiu kriz zhyttia [With music through life]. Lviv: Kameniar, 1992. 232 s. [in Ukrainian].
5. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F. 146, op. 25, spr. 84 [in Ukrainian].
6. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F. 146, op. 58, spr. 1221 [in Ukrainian].
7. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F. 146, op. 58, spr. 1222 [in Ukrainian].
8. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F. 835, op. 1, spr. 957 [in Ukrainian].
9. Mazepa L. Szkolnictwo muzyczne Lwowa w okresie austriackim (1772-1918) [Musical education of Lviv in the Austrian period (1772-1918)]. *Musika Galiciana: the musical culture of Galicia in the context of Polish-Ukrainian relations (from the Polish-Ducal era to 1945): Materials for the Scientific Session*. Pieszów, 1997. T. I. S. 81-102 [in Poland].
10. Kurier Stanisławowski [The Stanislawiv Courier]. Stanisławów, 1928. Nr. 416 [in Poland].
11. Kurier Stanisławowski [The Stanislawiv Courier]. Stanisławów, 1935. Nr. 974 [in Poland].
12. Kurier Stanisławowski [The Stanislawiv Courier]. Stanisławów, 1935. Nr. 976 [in Poland].
13. Kurier Stanisławowski [The Stanislawiv Courier]. Stanisławów, 1935. Nr. 987 [in Poland].
14. Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa «Teatr im. Moniuszki», towarzystwo muzyczno-dramatyczne w Stanisławowie. Rok 1929/1930 [Report on the activities of the department of the Society «Teatr im. Moniuszko», the music and drama company in Stanislawiv. Year 1929/1930]. Stanisławów, 1930. 33 s. [in Poland].

15. Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa «Teatr im. Moniuszki», towarzystwo muzyczno-dramatyczne w Stanisławowie. Rok 1932/1933 [Report on the activities of the department of the Society «Teatr im. Moniuszko», the music and drama company in Stanislaviv. Year 1932/1933]. Stanisławów, 1933. 28 s. [in Poland].

16. Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa «Teatr im. Moniuszki», towarzystwo muzyczno-dramatyczne w Stanisławowie. Rok. 1933/1934 [Report on the activities of the department of the Society «Teatr im. Moniuszko», the music and drama company in Stanislaviv. Year 1933/1934]. Stanisławów, 1934. 29 s. [in Poland].

17. Sprawozdanie z działalności wydziału Towarzystwa «Teatr im. Moniuszki», towarzystwo muzyczno-dramatyczne w Stanisławowie. Rok 1935/1936 [Report on the activities of the department of the Society «Teatr im. Moniuszko», the music and drama company in Stanislaviv. Year 1935/1936. Stanisławów, 1936. 31 s. [in Poland].